

Цикл лекцій «Медіапрактика і медіатеорія. Мистецтво високих технологій або високі технології в мистецтві?»

15 лекцій

Лектори

Ольга Балашова

Мистецтвознавець, медіа-теоретик, куратор.

Авторка курсу лекцій «Мистецтво новітніх технологій. Комунікативні практики»

Яніна Пруденко

Кандидат філософських наук, культурний аналітик, медіа-теоретик.

Авторка спецкурсів: «Мистецтво новітніх технологій», «Семіотика культури», «Порівняльна культурологія»

ПРОГРАМА

1 ЛЮТОГО

1. Нові технології і мистецтво: співпраця на взаємовигідних умовах

Лектор – Ольга Балашова

«Не достатньо ставити питання лише про те, щоб сучасні медіатеоретики та медіамитці розкривали та досліджували можливості сучасних технологій. Питання в тому, як художники можуть сьогодні задовольнятися традиційними техніками, на зразок “полотно, олія”, як вони можуть працювати з нерухомим камінням, не розуміючи культурного значення сучасних технологій - із їх всюдисущим розповсюдженням у сучасному суспільстві – як цілком виправданої передумови для їх роботи та життя

Egbert Trogemann, 2004.

Новітні технології перетворюються на простір суцільного художнього експерименту. Художники не можуть відмовити собі у задоволенні збагатити свій інструментарій за рахунок досягнень сучасної наукової думки - що цілком обґрунтоване одвічною мистецькою практикою. Але що змушує такі поважні інституції, як Масачусетський технологічний інститут, щороку виділяти мільйонні бюджети на підтримку мистецьких проєктів? Спробуємо з'ясувати, яким чином наука та мистецтво стають корисними одне одному у XXI столітті?

8 ЛЮТОГО

2. Теорія медіамистецтва: періодизація, види, напрямки

Лектор - Ольга Балашова

“Мистецтво – єдина річ, яка може проявити шаблони та стереотипи у нашому сприйнятті”.

Корнелія Солфранк

Спроба дати відповіді на питання про те, коли виникає медіамистецтво, які існують підходи до його вивчення, які його види та напрямки існують сьогодні в світі, як воно функціонує на художньому ринку та яке місце посідає у сучасній системі культури.

15 ЛЮТОГО

3. Відео-арт. Vol. 1 – світова практика

Лектор - Ольга Балашова

“Мені й досі важко погодитися з тим, що відеоарт, який, як мені здавалось, міг би (або мав би) назавжди залишитись аутсайдером у світі мистецтва, сьогодні не лише став всюдисущим на виставках у всьому світі, але і є предметом спеціального дослідження в рамках історії мистецтва. Для мене це насправді стало несподіваним.”

Девід А.Росс, 2007

Документа-5 1972 року вперше включила відеомистецтво до програми виставки. Цей рік став датою офіційного визнання мистецької практики, що почалася зі славетного твору Дзиги Вертова “Людина з кіноапаратом”. Кого історія називає класиками світового відеоарту та які характерні особливості цієї абсолютно самостійної та самобутньої художньої практики, що генетично пов'язана з кінематографом та телебаченням, але має з ними набагато менше спільного, ніж це може здатися на перший погляд?

22 ЛЮТОГО

4. Відео-арт. Vol. 2 – українська практика

Лектор – Яніна Пруденко

«Відеокамера загалом перетворилась на вельми популярний та загальнодоступний арт - інструмент. [...] При домінанті Екрану, «образу, що рухається», глядач залучається до багаторівневого подієвого поля...»

А. Соловьев. Расширение медиа, 2005

Як і історія всього медіамистецтва, історія української його версії починається з відеоарту. На початку 90-х років ХХ століття українські живописці, набавившись з художніми можливостями трансавангарду, працюють у пошуках нових творчих територій. На сьогодні відеоарт в Україні є одним із найпопулярніших жанрів медіамистецтва, що активно практикується сучасними художниками

1 БЕРЕЗНЯ

5. Science Art

Лектор - Ольга Балашова

“Наука може бути захопливою пригодною”

Борис Акімов

Людина, що виростила у себе на руці вуха, кролик із флуоресцентним смухом, роботи, що кохаються, та рослини, що змінюють колір, – все це не просто дещо ексцентричні наукові розробки, а новітні художні проекти! Про долю цих інноваційних артефактів та передумови їх виникнення йтиме мова.

15 БЕРЕЗНЯ

6. Нет-арт

Лектор - Ольга Балашова

Ми вивчаємо комп'ютер зсередини і відображуємо це в Інтернеті. Коли глядач передивляється наші роботи, ми знаходимося всередині його комп'ютеру...і ми дуже пишаємося цим, адже ти стаєш надзвичайно близьким до людини у неї на робочому столі. Я думаю, що комп'ютер – це надзвичайний засіб, аби потрапити до когось у мозок.”

Дірк Паесманс, Jodi

Нет-арт – це мистецтво, що існує виключно у мережі Інтернет, використовуючи всі її можливості та ресурси. Твори Нет-арту мають всі атрибути будь-якого іншого об'єкту в мережі: конкретну адресу,

розмір в байтах, можливість інтерактивної взаємодії з ними. Що ж робить цей вид он-лайн творчості мистецтвом?

22 БЕРЕЗНЯ

7. Digital Art

Лектор - Ольга Балашова

“Віртуозність медіахудожника полягає у його чуттєвості до нової візуальної мови та його можливостях використовувати новітні інструменти і програми, аби цю візуальність відтворити.

Його завдання полягає у створенні контексту для отримання глядачем досвіду, що долав би обмеженість часу та матерії, який торкався б його найглибших емоцій, що не так легко зробити, використовуючи цифровий код.”

Лаурен Мігنون та Кріста Сомерер

Дигітальне, або цифрове мистецтво – різновид медіа-арту, що поєднує досить різноманітні практики. Вони використовують цифровий код як художній інструментарій. Фактично, це - все, що створене за допомогою новітніх цифрових технологій – від надзвичайно реалістичних спецефектів у сучасному кінематографі – до неймовірних інтерактивних цифрових інсталяцій у приміщеннях центрів сучасного мистецтва. Але що ми можемо віднести до сфери мистецтва, а що так і залишиться побічним продуктом інших галузей культури?

29 БЕРЕЗНЯ

8. Класичні види мистецтва сьогодні і завтра. Смерть чи реінкарнація?

Лектор – Яніна Пруденко

«Ми стверджуємо, що пишнота світу збагатилась новою красою – красою швидкості. Гонимі машина, капот якої, як вогнедишні змії, прикрашають величезні труби; машина, що реве, у якій мотор працює як на грубій картечі, - вона прекрасніша за статую Нікі Самофракійської»

Філіппо Марінетті. Маніфест футуризму, 1909

Про смерть мистецтва вперше проголосив Гегель на початку XIX століття. Пророцтво філософа втілювалося в декадентському мистецтві, що, здавалося, знаменувало собою вичерпаність творчого потенціалу людства.

І вже на початку XX століття художники роблять нову заяву: «Мистецтво померло! Хай живе мистецтво!». Художні експерименти футуристів, кубістів, Веркбунду та Баухаусу вдихнули життя в класичні види мистецтва, які за допомогою техніки оновили свою сутність.

Розмивання меж класичного мистецтва у другій половині XX століття відновило дискусію на тему «Смерть мистецтва». Та художня практика початку XXI століття доводить: естетичний потенціал людини невичерпний. А техніка лишається (як і у попередньому столітті) безмежною територією для творчих експериментів.

12 КВІТНЯ

9. Медіамистецтво і суспільство. Взаємопроникнення

Лектор – Яніна Пруденко

<http://on1.zkm.de/zkm/e/about>

<http://www.v2.nl/>

<http://net-art.org>

<http://www.frame-fund.fi/>

<http://www.medienwerkstatt-wien.at/index.php>

<http://www.rhizome.org/>

Друга половина ХХ століття – час становлення постіндустріального суспільства, постмодерної культури та кіберкультури – сприятливого середовища для розвитку медіамистецтва. Перехід до постінформаційного суспільства на межі ХХ-ХХІ століття легітимізував медіамистецтво на суспільному рівні. Структура інституалізації медіамистецтва поступово поповнюється новими складовими: спеціалізованими експозиціями, музеями, архівами, інститутами теоретичного та практичного дослідження медіа. Як ці процеси впливають на розвиток суспільного простору?

19 КВІТНЯ

10. Українська практика інституалізації медіа

Лектор – Яніна Пруденко

«За останні десятиріччя науково-технічна революція вирішальним чином змінила мережеві умови мистецької діяльності. Не тільки матеріали й методи роботи митців розвиваються з надзвичайною швидкістю, а й доступ та ритуали доступу до мистецтва отримують нові виміри».

Петра Гьотценбруггер Австрійський культурний форум Каталог KIMAF-2001 (Kyiv International Media Art Festival)

1997 рік офіційно можна вважати роком початку інституалізації медіамистецтва в Україні. Саме цього року запрошений в Київ за підтримки Інфо Медіа Банку, Центру Сучасного Мистецтва та Гете-Інституту в Україні директор Фестивалю Медіамистецтва у Оснабрюці Герман Ньорінг ознайомив українських художників та всіх зацікавлених із теорією та практикою медіамистецтва. Метою цієї зустрічі було вивчення і застосування нових технологій у мистецтві. В межах акції відбулися семінари з комп'ютерної анімації, презентація творів медіамистецтва, а також виставка «Відеоскульптура у Німеччині».

Результат – створення в Україні власних медіа фестивалів: Dreamcatcher (1998), KIMAF (2000-2002), «NonStopMedia» (з 2003), «MediaDepo» (з 2008), «Transformator» (2009); проведення спеціалізованих виставок «Інтермедіа» (1998), «Перевірка реальності» (2005).

26 КВІТНЯ

11. Людина-техніка-мистецтво. Історія стосунків

Лектор – Яніна Пруденко

«В технософську еру людина переростає саму себе, переступає кордони свого біовиду, сприймає та змінює світ в тих діапазонах, куди раніше можливо було проникнути лише машині (мікроскопу, відеокамері, ракеті і такє інше). Але тим самим і техніка виходить за межі механізму, не просто біологізується, але й менталізується, і врешті решт стає частиною софійосфери»

М. Епштейн. Знак_пробела, 2003

Історія цих стосунків є досить складною, вона пройшла всі класичні стадії - від кохання до ненависті. Повне взаєморозуміння – період синкретичного «техне», що з давньогрецької означає і науку, і ремесло (античний відповідник сучасній інженерії або програмуванню), і, власне, мистецтва. Криза стосунків цих феноменів припадає на ХІХ століття, коли славнозвісний К. Маркс оголошує свою «теорію відчуження», згідно з якою техніка є причиною складних процесів деперсоналізації людини.

Сьогодні ці стосунки ще більше ускладнені – технофобські і технократичні ідеї постійно ведуть боротьбу за право володіти свідомістю людини

17 ТРАВНЯ

12. Сучасна медіакультура: екстаз комунікації

Лектор - Ольга Балашова

“Ми маємо випробувати на собі цей новий стан речей, цю примусову екстраверсію всього внутрішнього та примусову ін’єкцію всього зовнішнього, що буквально означатиме категоричний імператив комунікації.”

Ж.Бодрійяр. Екстаз комунікації, 1983

Сьогодні ми є свідками початку принципово нового етапу розвитку культури. Ми опинилися в ситуації тотальної комунікації, яка все частіше відбувається за посередництва різноманітних технічних медіа. В результаті на їх основі формується специфічний медіапростір, поза яким повноцінне функціонування людини не видається можливим.

Чим сучасний етап розвитку культури відрізняється від попередніх, які зміни вже відбулися і чого нам слід очікувати найближчим часом.

24 ТРАВНЯ

13. Техніка і любов до мудрості. Філософія техніки

Лектор – Яніна Пруденко

«Значення, переваги і недоліки техніки – ось одне з головних питань, навколо яких найближчим часом почнуться палкі суперечки»

Х. Ортега-і-Гассет. Размышления о технике, 1939

Вже перша науково-технічна революція XVII століття привернула до себе увагу вчених. І не тільки природознавців, але й гуманітаріїв – філософів, людей, що люблять мудрість. Нарощення науково-технічного потенціалу людства, що відбувається повсякчас, стабілізувало таку тенденцію – все частіше філософія у своїх дослідженнях надає перевагу матерії над духом.

Що ж таке техніка – деструктивний елемент сучасного соціуму, який рано чи пізно поглине саму людину, чи, навпаки, єдина можлива перспектива збереження людського життя в межах цієї планети чи поза нею?

31 ТРАВНЯ

14. Зміна пріоритетів: художній образ чи «естетика машини»? Трансформації естетичної теорії

Лектор – Яніна Пруденко

«Неможливо, не спотворюючи достеменно характеру мистецтва, розуміти мистецтво як вільну творчість, що перебуває в постійному конфлікті з розвитком техніки»

П. Франкстель. Техника эстетика, 1953

Модерні експерименти футуризму, кубізму, «нового руху» та народження нових видів мистецтва (фотографія, кіно) на межі XIX-XX ст. спровокували зміни і у теорії мистецтва. Методи, закони, поняття та категорії класичної естетики опинилися на біржі праці. В той же час, оновлення художньої мови класичних видів мистецтва та створення нових за допомогою техніки призвели до народження естетики техніцизму. Щоправда, необхідність аналізу техніки як естетичного феномену не одразу була усвідомлена дослідниками. Чи є поняття «технософія», «кіберскульптура» та «нет-арт» досить звичними для художньо-витонченого вуха сучасного естетика?

7 ЧЕРВНЯ

15. Футуристичні концепції розвитку стосунків людини і техніки. Образ майбутнього

Лектор - Ольга Балашова

“Майбутнє – не реальність, але і не абстракція. В ньому немає нічого чистого, холодного, позачасового або вічного. Нічого. І весь наш світ, і всі люди, що живуть у ньому, дуже мінливі. Не змінюється лише відсутність мінливого.”

Е.Тофлер. Майбутнє вже почалося, 2002

В наш час майбутнє має властивість надто швидко перетворюватись на минуле. Сучасність все частіше стає свідком впровадження в повсякденне життя новацій, про які не так давно навіть і мріяти було неможливо. Саме тому такими важливими є уроки з минулого і використання їх для майбутнього. Деякі концепції кінця ХХ - початку ХХІ століття покажуть, яким бачили нашу сучасність Мануель Кастельс та Елвін Тофлер. А також, яким сьогодні бачать наше найближче майбутнє Брюс Стерлінг, Дуглас Рашкофф та Марк Дері.